

Tid til revision af Ligebehandlingsnævnet

Siden dets oprettelse i 2009 er antallet af sager, som Ligebehandlingsnævnet behandler og træffer afgørelse i, vokset markant. En række af disse sager vedrører bagatelagte klager, der dog kan få væsentlig betydning for eksempelvis erhvervsdrivende.

Ligebehandlingsnævnet, har tildelt godtgørelser til mænd, der har skullet betale en højere entrépris på diskoteker og swingerklubber end kvinder, ligesom det har afgjort, at der ikke må være prisforskel på herre og dameklipninger. Ligebehandlingsnævnets praksis har således fået retssikkerhedsmæssigt uhensigtsmæssige konsekvenser, der overstiger beskyttelsesinteressen mod diskrimination i en række af de mindre og bagatelagte sager, som Ligebehandlingsnævnet har afgjort.

CEPOS foreslår derfor, at der opstilles strengere kriterier for hvilke sager Ligebehandlingsnævnet kan tage op til realitetsbehandling, ligesom den indklagede skal stilles bedre retssikkerhedsmæssigt. Alternativt vil det være muligt helt at nedlægge Ligebehandlingsnævnet, så klager vedrørende diskrimination behandles ved domstolene. Begge disse alternativer er fuldt forenelige med Danmarks internationale forpligtelser.

1. Indledning

Ligebehandlingsnævnet blev oprettet i 2009. I de seneste år har man set en stigning i antallet af afgørelser truffet af Ligebehandlingsnævnet. I 2009 blev der truffet afgørelse i 64 sager, hvoraf halvdelen vedrørte kønsdiskrimination. Antallet er sidenhen steget voldsomt.

Således afgjorde nævnet 253 sager i 2012, hvoraf de 129 vedrørte kønsdiskrimination.¹ Omkring 26 % af disse afgørelser vedrørte prisdifferencering for mænd og kvinder. I 2012 var der tale om i alt 23 afgørelser i sager, der omhandlede diskoteker, swinger- og sexklubber, der opkrævede forskellige priser for entré eller medlemskab for mænd og kvinder. Samme år var der ti afgørelser, der omhandlede anden prisdifferentiering, som f.eks. forskellige priser for klipning af mænd og kvinder i en frisørsalon² og forskellige priser for mænd og kvinder for deltagelse i sociale arrangementer for singler³. Herudover blev der i 2012 afgjort yderligere tre lignende sager, der omhandlede forskelsbehandling på grund af køn, f.eks. at det var i strid med lov om ligebehandling, at der i en annonce blev søgt efter en kvindelig hjælper til pasning af en multihandicappet pige⁴.

I 2013 er der per dags dato foreløbig truffet 126 afgørelser, 75 af disse omhandler forskelsbehandling på grund af køn. Omkring 24 % af disse afgørelser vedrørte prisdifferentiering for mænd og kvinder. Endvidere har Ligebehandlingsnævnet i 2013 truffet afgørelser, der udvider beskyttelsen mod repressalier som følge af klager over etnisk forskelsbehandling, således

¹ Antallet af sager er opgjort ved gennemgang af afgørelserne fra hhv. 2009 og 2012 i Ligebehandlingsnævnets database.

² Afgørelse nr. 444 / 2012.

³ Afgørelse nr. 207 / 2012.

⁴ Afgørelse nr. 405 / 2012.

at bevisbyrden reelt hviler på indklagede. Sager af den overfor anførte karakter er med til at illustrere, hvor bred fortolkningen af, hvad der udgør diskrimination, er blevet.

2. Historisk udvikling

Selv om Ligebehandlingsnævnet først blev oprettet i 2009, er der ikke tale om en egentlig nyskabelse. I 1975 valgte den daværende regering at etablere Ligestillingsrådet, der hørte under Statsministeriet. I 1978 blev Ligestillingsrådet lovfæstet⁵. Ved samme lejlighed vedtog Folketinget Lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse m.v.⁶ Ligestillingsrådet skulle virke som både klagenævn, høringsorgan, rådgivende organ, debatforum, ombudsinstitution og folkeoplysningsinstans.

Ligestillingsrådet blev afløst af Ligestillingsnævnet i 2000. Nævnet havde til formål at virke som klageorgan i sager om kønsdiskrimination. Ligestillingsnævnet kunne træffe endelige administrative afgørelser og havde kompetence til at tilkende godtgørelse samt underkende afskedigelser. Derimod kunne det ikke udstede bøder. Nævnet blev oprindeligt oprettet for en forsøgsperiode på 2 år, men efter en positiv evaluering blev nævnet gjort permanent.

Året efter, i 2003, tildelte Folketinget Institut for Menneskerettigheder (IMR) kompetence til at behandle sager om forskelsbehandling på arbejdsmarkedet på grund af race og etnicitet. I modsætning til Ligestillingsnævnet, havde IMR alene kompetence til at fremkomme med henstillinger og kunne ikke træffe endelige administrative afgørelser.

Den 1. januar 2009 blev Ligebehandlingsnævnet oprettet, og virker som en videreførelse af Ligestillingsnævnet, men har også overtaget IMR's sagsområde. Ligebehandlingsnævnet er en selvstændig institution henhørende under Beskæftigelsesministeriets ressortområde. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget⁷, at man herved har ønsket at oprette ét samlet klageorgan, der kan tage sig af sager om alle former for forskelsbehandling. Derved sikrer man også en ensartet klagemulighed.

Ligebehandlingsnævnet har samme kompetencer som det gamle nævn. I forbindelse med Ligebehandlingsnævnets oprettelse har IMR fået til opgave at bistå ofrene for forskelsbehandling samt offentliggøre rapporter og komme med henstillinger om spørgsmål vedrørende forskelsbehandling, jf. lov om etnisk ligebehandling § 10, stk. 1.⁸

3. Retsgrundlaget for Ligebehandlingsnævnet

Ligebehandlingsnævnet behandler sager ud fra et omfattende lovkompleks⁹, der i vidt omfang bygger på implementeringer af EU direktiver.

⁵ Lov nr. 164 af 12. april 1978 – Lov om Ligestillingsrådet.

⁶ Lov nr. 244 af 19. april 1978 – Lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse m.v.

⁷ L 41 Forslag til lov om Ligebehandlingsnævnet, 2007-2008 (2. samling).

⁸ LBK nr. 438 af 16. maj 2012 – Lovbekendtgørelse af Lov om etnisk ligebehandling.

⁹ Ligebehandlingsnævnet kan afgøre sager inden for følgende områder: Lov om ligebehandling af mænd og kvinder (Ligestillingsloven), Lov om lige løn til mænd og kvinder (Ligelønsloven), Lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse m.v. (Ligebehandlingsloven), Lov om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sikringsordninger, Lov om ret til orlov og dagpenge ved barsel (Barselsloven), Lov om forskelsbehandling på arbejdsmarkedet (Forskelsbehandlingsloven) og Lov om etnisk ligebehandling.

Inden for nævnets områder skal mænd og kvinder behandles på lige vilkår uanset race, etnisk oprindelse, religion, tro, seksuel orientering, politisk anskuelse, social eller national oprindelse, alder eller handicap. Det vil sige at der ikke må ske vilkårlig forskelsbehandling sted. Forbuddet gælder uanset, om der er tale om direkte eller indirekte forskelsbehandling, og nævnet har kompetence til at behandle klager både på og uden for arbejdsmarkedet.

Det fremgår af bemærkningerne til lov om Ligebehandlingsnævnet¹⁰, at nævnet skal arbejde efter de samme retningslinjer som Ligestillingsnævnet. Det følger herefter af bemærkningerne til lov om ligestilling af mænd og kvinder, at forbuddet mod diskrimination ikke er absolut, og at nævnet ikke skal arbejde ud fra millimeterretfærdighed.¹¹

Det fremgår endvidere specifikt af bemærkningerne til forslag til lov om ligestilling af mænd og kvinder, at det ikke vil være i strid med bestemmelsen om forbud mod direkte og indirekte forskelsbehandling, at der opkræves forskellig betaling for erhvervsmæssig betjening mv. af mænd og kvinder, såfremt det begrundes i saglige og objektive forhold.¹²

Under Folketingets behandling af lovforslaget om oprettelse af Ligebehandlingsnævnet, udtalte daværende beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen (V) følgende¹³:

”Andre har ønsket, at nævnet fik en mere vidtgående kompetence, herunder mulighed for at tage sager op af egen drift. Tanken med Ligebehandlingsnævnet er, at det skal være et nemt og gratis alternativ til en mere tung og langvarig domstolsprøvelse. Nævnet skal derimod ikke have en mere aktivistisk rolle, for dette vil efter min opfattelse kunne rejse tvivl om nævnets upartiskhed og saglighed.

Herefter gik han videre til at udtale følgende:

”Endelig har nogle ønsket en udvidelse af selve beskyttelsen mod forskelsbehandling. Til det har jeg blot at sige, at dette lovforslag alene vedrører håndhævelsen af eksisterende rettigheder, men altså ikke selve den materielle beskyttelse mod forskelsbehandling”.

4. Ligestillingsbegrebet i lyset af EU-retten

I forarbejderne til lov om ligestilling af kvinder og mænd, som var et led i regeringens arbejde for ligestilling i det nye årtusinde, tog regeringen nærmere stilling til indholdet af ligestillingsbegrebet med følgende beskrivelse:

”Det nye ligestillingsbegreb skal tage udgangspunkt i mangfoldighed og hensynet til den enkelte kvindes og mands behov og forudsætninger. Det er ikke tanken, at alle skal behandles ens, men at ligestillingsarbejdet med afsæt i kvinders og mænds lige værd skal fremme lige indflydelse og lige vilkår og muligheder for begge køn. Der vil derfor kunne være behov for i givet fald at iværksætte særlige

¹⁰ L 387 Forslag til lov om Ligebehandlingsnævnet, 2007-2008, Bemærkninger til lovforslaget.

¹¹ L 193 Forslag til lov om ligestilling af kvinder og mænd, 1999-2000, Bemærkninger til lovforslaget – Almindelige bemærkninger.

¹² L 193 Forslag til lov om ligestilling af kvinder og mænd, 1999-2000, Bemærkninger til lovforslagets § 2.

¹³ Claus Hjort Frederiksens ministertale, tilgængelig her

<http://www.ft.dk/samling/20072/lovforslag/l41/beh1/100/forhandling.htm?startItem=#nav>

foranstaltninger for at forebygge eller opveje forskelsbehandling på grund af køn.”¹⁴

I bemærkningerne til § 1 anfører lovgiver, at ligestillingsbegrebet skal forstås bredt med udgangspunkt i kvinder og mænds ligestilling, lige muligheder og lige rettigheder og omfatter alle forhold, herunder også private og rent personlige forhold. Derudover anfører lovgiver i bemærkningerne, at det ikke er hensigten at give en endegyldig definition af ligestillingsbegrebet, da dette udvikler sig i takt med det omgivende samfund.

Det centrale er, at der tages udgangspunkt i kvinders og mænds lige værd og lige muligheder i respekt for, at ikke alle kvinder er ens, og ikke alle mænd er ens. Ligestilling skal derfor forstås som et mangfoldigt begreb med udgangspunkt i den enkeltes livssituation uanset køn. Den brede forståelse af ligestillingsbegrebet og arbejdet med ligestilling, der foreslås i formålsbestemmelsen, skal sikre, at nye problematikker kan inddrages.

I bemærkningerne til § 2 anfører lovgiver, at forbuddet mod forskelsbehandling ikke gælder, hvis denne er begrundet i saglige og objektive forhold, der ikke er begrundet i køn. Bestemmelsen er for eksempel ikke til hinder for, at der opkræves forskellige betaling for erhvervsmæssig betjening mv. af kvinder og mænd, hvis dette er begrundet i en forskel i omkostninger, eller at betjening af det ene køn afvises med den begrundelse, at den pågældende alene er fagligt kvalificeret til eller særligt specialiseret i behandling mv. af det andet køn.

I direktivet om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, er princippet om ligebehandling defineret. Princippet tager primært sigte på et forbud mod direkte såvel som indirekte forskelsbehandling. Der tænkes her særligt på situationer, hvor en person på grund af sit køn behandles ringere end en anden person i en tilsvarende situation. Direktivet går dog herefter videre til at fastslå, at princippet om ligebehandling ikke kræver, at der altid skal leveres faciliteter til mænd og kvinder på et fælles grundlag, så længe de ikke leveres på gunstigere betingelser til medlemmer af det ene køn.¹⁵

Sammenlignet med forarbejderne til ligestillingsloven lægger direktivet ikke i samme omfang op til en bred fortolkning af princippet om ligebehandling, men fokuserer mere specifikt på det formål at forhindre forskelsbehandling. Hertil kommer, at direktivet lægger op til, at medlemsstaterne skal have in mente, at der rent faktisk er fysisk forskel på mænd og kvinder, hvilket kan føre til, at faciliteter ikke altid kan leveres på et fælles grundlag. Med andre ord vidner en fortolkning af direktivet om, at hensigten ikke har været at indføre millimeterretfærdighed.

5. Ligebehandlingsnævnet og Danmarks EU- og Folkeretlige forpligtelser

Danmark har forpligtet sig til at bekæmpe alle former for diskrimination. Dette er bl.a. sket gennem ratificeringen af en række FN og Europaråds-konventioner og EU direktiver. Ingen af disse folke- og EU-retlige forpligtelser indebærer dog en forpligtelse for Danmark til at oprette et klageorgan som Ligebehandlingsnævnet, hvilket da også fremhæves i lovforslaget til lov om ligebehandlingsnævnet.¹⁶

¹⁴ Jf. LFF 1999-2000.1.193

¹⁵ Direktivet om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, præambel 17

¹⁶ L 41 Forslag til lov om Ligebehandlingsnævnet, 2007-2008 (2. samling), bemærkningerne, afsnit 2.1.3.

I forhold til EU-retten kan det særskilt nævnes, at det i bemærkningerne til lovforslag L 41¹⁷ nævnes, at EU-retten kræver, at der oprettes uafhængige organer til fremme af ligebehandling af alle uanset køn, race eller etnisk oprindelse samt, at der oprettes klageadgang til retslige og/eller administrative instanser, der sikre en reel og effektiv erstatning eller godtgørelse, jf. Rådets direktiv 2000/43/EF¹⁸, 2000/78/EF¹⁹, 2004/113/EF²⁰ samt 2006/54/EF²¹.

Bestemmelserne er gennemført i dansk ret ved § 2, stk. 2, nr. 4, i lov om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder,²² der har til opgave at fremme ligebehandling, samt gennem den almindelige adgang til domstolsprøvelse. Da direktiverne herved kan opfyldes af IMR, er Ligebehandlingsnævnet ikke udtryk for en EU-retlig forpligtelse. I forhold til diverse FN- og Europarådskonventioner indeholder ingen af disse en særskilt forpligtelse til at oprette et organ med Ligebehandlingsnævnets kompetencer, da der er klageadgang ved domstolene.

6. Afgørelser for Ligebehandlingsnævnet

Som allerede beskrevet, har Ligebehandlingsnævnet mere end firedoblet antallet af afgjorte sager fra oprettelsen i 2009 og frem til 2013.

Det fremgår af figur 1²³, at denne udvikling til dels skyldes en stigning i modtagende klager. Det ses imidlertid også, at nævnet i sine første år i langt højere grad var tilbøjelig til at behandle de indkomne klager frem for at afvise dem. Således faldt antallet af afviste sager fra 60 % i 2010 til 53 % i 2011, på trods af, at nævnet i 2011 modtog mere end 56 % flere klager end det gjorde i 2010²⁴ (denne udvikling i afvisninger synes dog at være vendt i 2012).

En nylig afgjort sag kan illustrere den brede fortolkning af dets mandat, som Ligebehandlingsnævnet anlægger, og som kan være en af forklaringerne på, at nævnet antager relativt mange sager. I en sag fra 6. marts 2013 valgte Ligebehandlingsnævnet således at realitetsbehandle en klage over, at Danmarks Radio efter klagers opfattelse viste langt mere mande- end kvindesport hvilket, klager fandt, udgjorde en krænkelse af ligestillingslovens § 2. Ligebehandlingsnævnet udtalte, at ”Anvendelsen af loven skal ske ud fra en bred fortolkning af ligestillingsbegrebet”, og valgte derfor at behandle klagen, men fandt dog ikke, at der var sket en krænkelse.

Endvidere har Ligebehandlingsnævnet valgt at behandle klager over, at visse caféer har forbud mod amning af spædbørn. Denne ekstremt brede fortolkning af ligestillingsbegrebet, hvor en person, der ikke selv har været udsat for hverken direkte eller indirekte diskrimination,

---

¹⁷ Op. cit. [21]

¹⁸ Rådets direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse.

¹⁹ Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv.

²⁰ Rådets direktiv 2004/113/EF af 13. december 2004 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser.

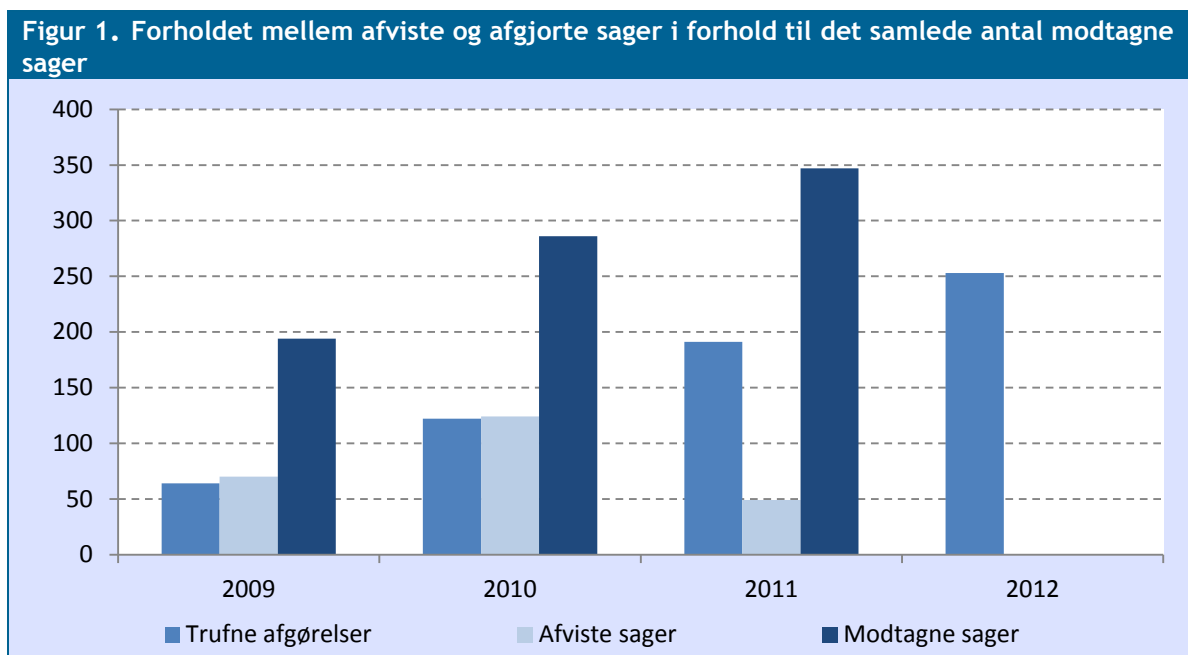
²¹ Rådets direktiv 2006/54/EF af 5. juli 2006 om gennemførelsen af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv (omarbejdning).

²² Op. cit. [17]

²³ Figur 1 er lavet ud fra tal, der fremgår af Ligebehandlingsnævnets Årsberetninger 2010 og 2011. Tallet fra 2012 stammer fra Ligebehandlingsnævnets database.

²⁴ En stigning i antallet af klager fra 122 i 2010 til 191 i 2011.

desuagtet anses for klageberettiget, må således antages, at være en medvirkende faktor for de relativt mange sager, herunder dem, der angår bagatelagtige forhold.

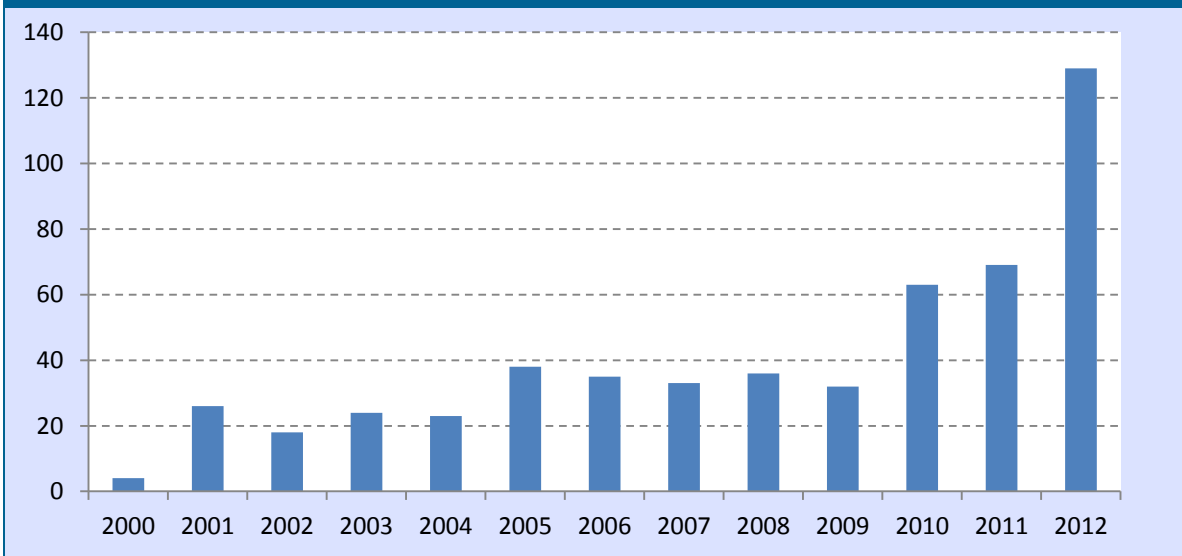

Særligt i forhold til kønsdiskrimination, kan man spore en markant ændring. Som det fremgår af figur 2²⁵, lå antallet af afgjorte sager stabilt på omkring 30 sager om året i perioden fra 2001 til og med 2008, hvor Ligestillingsnævnet traf afgørelser på området. Efter Ligebehandlingsnævnet har afløst rådet, er tallet steget til senest 129 sager i 2012. Spørgsmålet er om dette alene er udtryk for, at der oftere sker kønsdiskrimination i Danmark i dag, eller om tallet i virkeligheden dækker over en ændret praksis, hvorefter det ovenfor nævnte ”brede ligestillingsbegreb” er styrende?

Nedenfor gennemgås et lille udpluk af de afgørelser, Ligebehandlingsnævnet har truffet i 2012. Kendetegnende for de tre første afgørelser er, at de alle ulovliggør en praksis, der er udbredt, populær og alment accepteret og må anses for at udgøre en minimal gene for de omfattede. Dernæst gennemgås en afgørelse i en sag, hvor klager alene anlagde sagen ”af principielle grunde”, ligesom der gennemgås to nyere sager, hvor nævnet anlægger en særdeles lav bevisbyrde i sager om represalier i sager om forskelsbehandling på baggrund af etnicitet.

²⁵ Figur 2 er lavet ud fra tal, der fremgår af Ligebehandlingsnævnets Årsberetninger 2010 og 2011. Tallet fra 2012 stammer fra Ligebehandlingsnævnets database.

Figur 2. Antal truffne afgørelser vedrørende forskelsbehandling på grund af køn

[Ligebehandlingsnævnets afgørelse nr. 407 - 411/2012](#)

Klagerne drejede sig om forskelsbehandling på baggrund af køn, idet en swingerklub tog forskellige medlems- og entrépriser for mænd og kvinder. Swingerklubben gjorde bl.a. gældende, at en rundspørge i klubben viste en generel tilfredshed med prisforskellen; at klubben havde et forbrug af kondomer til mænd; samt at det ikke ville være muligt at tiltrække mænd, såfremt der ikke var så mange kvinder til stede. Endelig gjorde klubben gældende, at et forbud mod deres prispolitik ville underminere hele branchen.

Ligebehandlingsnævnet fandt ikke, at swingerklubben derved havde bevist, at der ikke skete en ulovlig forskelsbehandling af mænd og kvinder, hvorfor klubben havde handlet i strid med ligestillingsloven. Swingerklubben skulle herefter betale 2.500 kr. til klager i godtgørelse.

[Ligebehandlingsnævnets afgørelse nr. 268/2012](#)

Klagen drejede sig om forskelsbehandling på baggrund af køn, idet et diskotek på dets Facebook side reklamerede med forskellige priser på fri bar for mænd og kvinder op til åbningsdagen. Diskoteksejeren fremhævede, at det var hans opfattelse, at man gerne måtte tage forskellige priser på fri bar, idet mænd oftest drak mere end kvinder. Da indklagede blev klar over, at dette var ulovligt, rettede diskoteket ind herefter på åbningsdagen. Ligebehandlingsnævnet valgte at statuere overtrædelse af ligebehandlingsprincippet, idet nævnet ikke fandt det bevist, at prisforskellen var sagligt begrundet. Nævnet bemærkede dog, at på grund af, at klager aldrig dukkede op på diskoteket, kunne vedkommende ikke tilkendes godtgørelse.

Afgørelsen rejser flere problemstillinger. For det første statuerer Ligebehandlingsnævnet overtrædelse af ligebehandlingsprincippet, på trods af at de forskellige priser alene fremgik af en reklame, og til trods for, at diskoteket rettede priserne inden det åbnede. Der skete således aldrig reel forskelsbehandling af diskotekets gæster. For det andet accepterer nævnet ikke diskotekets forklaring om, at mænd generelt drikker mere end kvinder, og at det derfor er dyrere at tilbyde fri bar for mænd end for kvinder. På trods af forarbejdernes vægtning af, at

objektive og saglige grunde kan retfærdiggøre forskelsbehandling, synes dette kriterium således ikke at blive tillagt nogen særlig vægt. Heller ikke i sager, hvor den gene, som forskelsbehandlingen resulterer i, må anses for at være minimal og uden nævneværdige konsekvenser for klager og princippet om ligestilling som sådan.

[Ligebehandlingsnævnets afgørelse nr. 124/2013](#)

Klagen drejede sig om forskelsbehandling på baggrund af køn i forbindelse med, at et diskotek havde fri bar og billigere entré hvis man mødte op i stiletter. Diskoteket gjorde gældende, at det er moderne i udlandet for mænd at gå i stiletter og at de med tilbuddet ønskede at bryde med normerne for mode i Danmark. Diskoteket gjorde videre gældende, at tilbuddet følgelig også gjaldt for mænd, hvilket de også havde oplyst gæsterne når de spurgte hertil via Facebook. Diskoteket fremhævede tillige, at eftersom der eksisterer en produktion af stiletter til mænd, vil tilbuddet aldrig kun kunne gælde for kvinder. Ligebehandlingsnævnet gjorde imidlertid gældende, at der var tale om et tilbud der i al væsentlighed er rettet mod kvinder samt at diskotekets ønske om at rykke gæsternes grænser må kunne ske på en kønsneutral måde.

Afgørelsen er bemærkelsesværdig idet Ligebehandlingsnævnet anvender forbuddet mod forskelsbehandling på tilbud som gælder for både mænd og kvinder. Afgørelsen er begrundet i, at Ligebehandlingsnævnet mener at tilbuddet væsentligt er rettet mod kvinder på trods af, at det står en mand frit for at iføre sig et par stiletter og derved opnå rabat på entré samt fri bar på diskoteket. Ligebehandlingsnævnet har gentaget sin praksis i afgørelse nr. 123/2013.

[Ligebehandlingsnævnets afgørelse nr. 444/2012](#)

Klagen drejede sig om mulig forskelsbehandling på grund af køn i forbindelse med, at en frisørsalon tog forskellige vejledende priser for herre- og dameklip. Frisørsalonen gjorde gældende, at priserne direkte afspejlede tidsforbrug såvel som materialeforbrug, og at priserne alene var vejledende, men at der blev foretaget en konkret vurdering af kunden. Det bemærkes i den sammenhæng, at klager, en korthåret kvinde, valgte at forlade frisørsalonen, da hun så prisskiltet, uden at henvende sig til indklagede. Ligebehandlingsnævnet gjorde imidlertid gældende, at bevisbyrden påhvilede frisørsalonen, og idet prislisten alene skelnede mellem mænd og kvinder, var der en formodning om, at der var sket ulovlig forskelsbehandling på baggrund af køn.

Denne afgørelse har været bredt omtalt i diverse medier og har affødt skarp kritik af Ligebehandlingsnævnets praksis samt fået flere til at foreslå nævnet nedlagt.²⁶ Afgørelsen er begrundet i, at prisen udelukkende var fastsat ud fra køn og ikke begrundet i en forskel i de omkostninger, der er forbundet med klipning af kort og langt hår. Såfremt prisforskellen var begrundet i en forskel i omkostninger, ville der ikke være sket en overtrædelse af ligebehandlingsprincippet.

Som det fremgår af afgørelsen, var der imidlertid tale om vejledende priser, hvorved indklagede anførte, at såfremt klager havde henvendt sig til indklagede, så ville klager kunne have fået samme pris som herreklip. Det virker derfor åbenbart urimeligt, at indklagede pålægges at betale en godtgørelse på 2.500 kr., der kunne have været undgået ved at ændre betegnelserne "dame klip" og "herre klip" til henholdsvis "korthåret klip" og "langhåret klip", især set i lyset

---

²⁶ Se bl.a. artiklerne "Frisører: Fuldstændig forrykt" tilgængelig her: <http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2013/01/11/164002.htm> og "Den korthårede kvinde fik ret" tilgængelig her: <http://www.b.dk/nationalt/den-korthaarede-kvinde-fik-ret>

af, at klager end ikke henvendte sig til indklagede for at forhøre sig om, hvorvidt prisforskellen også ville gælde i hendes tilfælde.

Det fremgår af Ligebehandlingsnævnets praksis, jf. bl.a. afgørelse nr. 268/2012 ovenfor, at der ikke tildeles godtgørelse på 2.500 kr. i sager om entrépriser i den situation, hvor klager ikke er mødt op og afkrævet den højere entrépris. På baggrund af, at klager i nærværende sag ikke henvendte sig til frisøren, men gik fra salonen efter at have set priserne, er det svært at se, hvordan klager i dette tilfælde kan siges at være blevet afkrævet en højere pris end mænd. Uden at have taget kontakt til indklagede, må sagens faktum sidestilles med det tilfælde, hvor klager var blevet gjort opmærksom på priserne på anden vis, f.eks. ved en internetsøgning. Den tildelte godtgørelse virker derfor inkonsistent, set i lyset af nævnets øvrige praksis, hvorefter der ikke tildeles godtgørelse, medmindre den klagende part reelt er blevet afkrævet det forskelsbehandlende beløb.²⁷

Denne sag står i kontrast til en [afgørelse](#) om samme emne fra 2006, hvor en mand indbragte en klage til Ligebehandlingsnævnet hvori han påstod, at det var forskelsbehandling på grund af køn, at kvinder skulle betale mere for at blive klippet end mænd.²⁸ Ligebehandlingsnævnet afviste klagen med henvisning til, at det fremgår af forarbejderne til loven at:

"... Forbuddet mod forskelsbehandling gælder på den anden side ikke, hvis denne er begrundet i saglige og objektive forhold, der ikke er begrundet i køn. Bestemmelsen er f.eks. ikke til hinder for, at der opkræves forskellig betaling for erhvervsmæssig betjening af kvinder og mænd, hvis dette er begrundet i en forskel i omkostninger..."

Da forskellen mellem frisørpriserne for mænd og kvinder således var sagligt begrundet, var der ikke tale om forskelsbehandling i strid med ligestillingsloven. Det er bemærkelsesværdigt, at Ligebehandlingsnævnet ikke har begrundet - endsige anerkendt - denne praksisændring, der kan medføre et intensivt indgreb i frisørbranchens forhold på trods af, at Ligestillingsnævnet tidligere har blåstemplet selvsamme praksis.

[Ligebehandlingsnævnets afgørelse nr. 247/2012²⁹](#)

Klagen drejede sig om forskelsbehandling på grund af køn i forbindelse med, at et hotel havde indrettet en etage forbeholdt kvindelige gæster - "lady floor". Hotel havde 814 værelser, hvoraf 20 var forbeholdt kvinder.

Klager, der var mand, var blevet nægtet et værelse på "lady floor" på trods af, at han havde booket et værelse der. Hotellet gjorde gældende, at man havde forbeholdt en etage for kvinder, idet mange kvinder, der rejser alene, føler sig mere trygge, hvis der ikke bor mænd på samme gang, men at manden kunne få et værelse til samme pris og kvalitet på hotellet. Flertallet i Ligebehandlingsnævnet fandt ikke, at der var tale om et legitimt formål, og fandt derfor, at der var sket ulovlig direkte kønsdiskrimination.

Det er interessant at sammenligne den strengt formalistiske begrundelse i "lady floor" afgørelsen, med Ligestillingsnævnets afgørelse fra 2002 vedrørende en klage over, at en restaurant stillede forskellige krav til kvinder og mænds påklædning:

²⁷ Jf. hertil bl.a. Ligebehandlingsnævnets afgørelse nr. 268/2012, 390/2012 samt 421/2012.

²⁸ Ligestillingsnævnets afgørelse nr. 1 / 2006 Truffet den 14. marts 2006

²⁹ Afgørelsen er truffet med dissens (2-1) og verserer på nuværende tidspunkt ved domstolene.

Det er en grundlæggende social norm i vort samfund, at mænd og kvinder klæder sig forskelligt, og det er efter nævnets opfattelse almindeligt anerkendt, at der kan stilles forskellige krav til mænds og kvinders påklædning, f. eks. ved indgangen til en restaurant. Således er det formentlig almindeligt accepteret, at der kan stilles krav om, at en mand bærer slips for at få adgang til en restaurant, uden et tilsvarende adgangskrav gælder for kvinder. Der er ikke grundlag for at antage, at det har været hensigten med ligestillingslovens § 2, at ændre herpå.

Det er derfor Ligestillingsnævnets opfattelse, at det ikke er i strid med ligestillingslovens § 2, at en restaurationsindehaver opstiller krav til gæsternes påklædning, selv om disse krav ikke er ens for mænd og kvinder, så længe der ikke er tale om, at kravene reelt udelukker det ene køn fra adgang til restauranten. Da der ikke er grundlag for at antage, at dette skulle være tilfældet i det foreliggende tilfælde.³⁰

Der ses også en mere pragmatisk linje i en række dissenser afsagt af Ligestillingsrådets tidligere formand Niels Waage. I en sag beregnede et teleselskab sig 2. kr. pr. minut for opkald for mænd, mens opkald for kvinder var gratis på en tjeneste beregnet til at skabe kontakt kønnene imellem. Niels Waage udtalte, at

Jeg finder herefter, at den ydelse, som indklagede udbyder, reelt består i og har til formål mod betaling at hjælpe mænd til at dække et behov for at opnå telefonisk kontakt med kvinder. Da det ikke kan anses at for at være i strid med ligestillingsloven, at der udbydes ydelser, der alene har til formål at dække det ene køns behov, finder jeg ikke, at der er tilstrækkeligt grundlag for at give klageren medhold i klagen. Herefter stemmer jeg for, at klagen ikke tages til følge.³¹

Sådanne betragtninger synes ikke længere at blive tillagt vægt af Ligebehandlingsnævnet. Ovennævnte sager viser, at Ligebehandlingsnævnet lægger endog meget stor vægt på forbuddet mod forskelsbehandling, mens spillerummet for objektive og saglige begrundelser synes at være ekstremt snævert. Endvidere synes ovennævnte afgørelser, sammenlignet med en række afgørelser fra Ligestillingsnævnet at pege på, at fortolkningen af eksempelvis ligestillingslovens § 2 er ”dynamisk” i retning af et øget beskyttelsesniveau og dermed en fravigelse af tidligere praksis, uden at Ligebehandlingsnævnet begrunder endsiges anerkender sådan praksisændring.

Eftersom Ligebehandlingsnævnet kan tildele godtgørelse er ubegrundede praksisændringer retssikkerhedsmæssigt betænkelige hvis eksempelvis udbydere af vare- og tjenesteydelser ikke kan indrette sig efter en forudsigelig retstilstand, men må frygte, at en ny afgørelse fra Ligebehandlingsnævnet kan få afgørende indflydelse på den måde de driver forretning på, som det er tilfældet med frisørsagerne. Det må dog erkendes, at domstolene i et vist omfang har accepteret den brede fortolkning af forskelsbehandling. Eksempelvis har Højesteret i en dom fra 2012 lagt til grund, at en teletjeneste, der opererede med en betalingslinje og en gratis linje udøvede direkte forskelsbehandling eftersom det i altovervejende grad var mænd der benyttede betalingslinjen og kvinder der benyttede gratislinjen.³²

³⁰ Ligestillingsnævnets afgørelse nr. 5 / 2002 Truffet den 08. maj 2002

³¹ Formandens dissens i Ligestillingsnævnets afgørelse nr. 1 / 2002 Truffet den 05. marts 2002

³² Højesterets dom af 9. oktober 2012 i sag 188/2009, gengivet i U.2013.128H.

Afgørelser truffet af Ligebehandlingsnævnet i henhold til lov om etnisk ligestilling
Lov om etnisk ligestilling § 8 fastsætter, at

”Ingen må udsættes for ufordelagtig behandling eller ufordelagtige følger som reaktion på en klage eller nogen form for retsforfølgning, der iværksættes med det formål at sikre, at princippet om ligebehandling iagttages”

Ligebehandlingsnævnets afgørelse nr. 116 af den 29. maj 2013

Denne sag vedrørte en ansat i et vikarbureau som klagede over, at han var blevet afskediget efter at han havde klaget til virksomheden over påstået forskelsbehandling i form af, at udenlandske ansatte i højere grad end danske ansatte blev afskediget. Dagen efter han havde indgivet klagen, blev han opsagt af vikarbureauet.

Det fremgår af mailkorrespondance mellem klager og indklagede, som var fremlagt i sagen, at klager - ifølge indklagede - havde været skyld i en række samarbejdsvanskeligheder og tidligere havde fået advarsler vedrørende denne opførsel. Alligevel mente Ligebehandlingsnævnet, at der var tale om forskelsbehandling på grund af etnisk oprindelse. Ligebehandlingsnævnet mente, at vikarbureauet havde udsat klager for repressalier i strid med § 8 i lov om etnisk ligestilling, da de havde valgt at opsig ham efter han havde fremsat krav om ligebehandling. Nævnet tilkendte klager en godtgørelse på 40.000 kr.

Ligebehandlingsnævnet har også truffet afgørelse i en anden sag om repressalier, i forbindelse med en skoles udskrivelse af elev efter faderen havde anklaget en vikar for racisme. (ikke tilgængelig online). Denne sag vedrørte en skoles valg om at udskrive en elev efter længere tids samarbejdsvanskeligheder med faderen, der beskyldte en vikar for racisme. Oplysningerne i sagen vidnede blandt andet om, at faderen havde kaldt vikaren for ”mongol” samt optog samtaler og spredte rygter om den pågældende vikar på en hjemmeside. Derudover forelå der oplysninger, der vidnede om, at eleven opførte sig stærkt problematisk. På samme måde som i ovennævnte sag, nåede Ligebehandlingsnævnet uden noget nærmere begrundelse frem til, at der var tale om repressalier fra skolens side, og at det altså var faderens påstand om racisme, snarere end generelle samarbejdsvanskeligheder, der begrundede udskrivelsen.

Begge disse afgørelser om repressalier vidner om, at Ligebehandlingsnævnet på trods af vægtige omstændigheder, der gav holdepunkter for det modsatte, konkluderer, at der er tale om repressalier. Dette synes reelt at betyde, at Ligebehandlingsnævnet har indført delt bevisbyrde i sager om repressalier på linje med, hvad der gælder i almindelige sager om forskelsbehandling, hvorved klager blot skal ”påvise faktiske omstændigheder, som giver anledning til at formode, at der er udøvet direkte eller indirekte forskelsbehandling”. Herefter bærer indklagede byrden for at bevise, at formodningen er forkert, og at klager ikke er blevet udsat for forskelsbehandling.

Ligebehandlingsnævnet praksis har udviklet sig i modsat retning, end hvad der oprindeligt var formålet med bestemmelsen i § 8, hvoraf det af forarbejderne fremgår, at den delte bevisbyrde ikke skal gælde for sager om repressalier, da der ikke er tale om en direkte form for forskelsbehandling.³³

Det fremgår da heller ikke af direktivet om gennemførelse af direktivet om etnisk ligebehandling, at der gælder noget krav om at indklagede skal bære bevisbyrden, såfremt han

³³ Jf. Betænkning 2002, nr. 1422 gennemførelsen i dansk ret af direktivet om etnisk ligebehandling.

anklages for at have udsat klager for repressalier. Bestemmelsen om repressalier i § 8 må anses som en supplerende bestemmelse til forbuddet mod forskelsbehandling med det formål at sikre, at klager effektivt kan udøve sin ret til at påberåbe sig forbuddet mod forskelsbehandling, uden at blive udsat for ubehagelige følger som reaktion på klagen om forskelsbehandling. Ligebehandlingsnævnets fortolkning i de ovennævnte repressaliesager medfører en risiko for, at arbejdsgivere ikke tør afskedige personer med anden etnisk baggrund, selv når der er saglige grunde derfor, af frygt for at blive mødt med påstand om at sådan afskedigelse udgør repressalier, der tilmed kan udløse krav om betaling af anseelig godtgørelse.

Selvom Højesteret også i hvert fald i én konkret sag har anlagt en udvidende fortolkning af forskelsbehandlingsbegrebet, synes Ligebehandlingsnævnets afgørelser på særligt området for kønsdiskrimination, men også repressalier på området for etnisk legebekendelse, at indeholde en mere vidtgående fortolkning af beskyttelsen mod forskelsbehandling end nødvendigt i henhold til retsgrundlaget. Derudover må det antages, at Ligebehandlingsnævnet lægger mindre vægt på objektive og saglige grunde begrundelser for forskelsbehandling, end hvad retsgrundlaget tillader. Denne antagelse bestyrkes når Ligebehandlingsnævnets nuværende praksis sammenlignes med visse af Ligestillingsnævnets tidligere sammenlignelige afgørelser.

Ligebehandlingsnævnets dynamiske fortolkning af ligebehandlingsbegrebet resulterer i at erhvervsdrivende, foreninger m.v. tvinges til at afstå fra bagatelagte former for alment accepteret forskelsbehandling, uden reelle gener for de påvirkede. Endvidere rammes forskelsbehandling, der ikke har som formål at stille det ene køn svagere, eksempelvis i sager, hvor diskoteker forbydes at indføre kønsbaserede prisforskelle.

Den dynamiske fortolkning skaber en risiko for vilkårlighed og uforudsigelighed, og griber ind i virksomheder og foreningers evne til at organisere sig på hensigtsmæssig vis.

I tillæg til den gratis klageadgang og muligheden for at blive tildelt godtgørelse, medfører Ligebehandlingsnævnets dynamiske fortolkning retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der i en række tilfælde overstiger den beskyttelsesinteresse i at imødegå forskelsbehandling, som er Ligebehandlingsnævnets eksistensberettigelse. Ligebehandlingsnævnets fortolkning er uforenelig med lovgivers intentioner, jf. den daværende beskæftigelsesministers ovennævnte udtalelser om at nævnet ikke skal agere "aktivistisk".

7. Begrænsning af klageadgang til Ligebehandlingsnævnet

For at forhindre, at Ligebehandlingsnævnet fremover træffer afgørelser som de ovenfor nævnte, bør der ændres i det retsgrundlag som Ligebehandlingsnævnet er oprettet i henhold til og tager udgangspunkt i. En sådan omfattende ændring er nødvendig for at sikre, at Ligebehandlingsnævnets praksis ikke yderligere konsolideres af domstolene, som det var tilfældet i den ovennævnte Højesteretsafgørelse vedrørende prisdifferentiering på teletjenester.

Det anbefales derfor, at Ligebehandlingsnævnets fokusområdes præciseres og afgrænses. Man kunne således overveje at fastsætte et gebyr for at klage til Ligebehandlingsnævnet. Der er generelt ikke tradition i Danmark for at tage gebyrer for at klage til de sociale klagenævn eller klagenævne på området for arbejdsmarkedet. Der er imidlertid ikke noget juridisk til hinder for en sådan løsning. Således kunne det kræves, at klager indbetaler et depositum, f.eks. på 800 kr., for at klagen kan behandles ved nævnet. Såfremt klager får medhold, kan beløbet

tilbagebetales. Beløbet stemmer overens med det, der skal betales i klageafgift til behandling af klager ved Landsskatteretten.

Man bør også indføre en bagatelgrænse for de sager, nævnet kan tage sig af. I Ligebehandlingsnævnets årsberetning fra 2011 bemærkes det, at det i dag ikke er nævnets opgave, at vurdere om sagerne er mere eller mindre væsentlige. I det Ligebehandlingsnævnet har en fast praksis, hvorefter personer, der har været udsat for prisdifferentiering, bliver tilkendt en godtgørelse på 2.500 kr., ville disse sager kunne afskæres ved indførelsen af en bagatelgrænse på f.eks. ”ikke under 5.000 kr.”, med mindre sagen har en væsentlig og principiel karakter. Dette ville desuden stemme overens med bemærkningerne i lovforslaget til lov om ligestilling af mænd og kvinder, hvorefter Ligestillingsnævnet ikke skulle arbejde ud fra millimeterretfærdighed.³⁴

Ligebehandlingsnævnets kompetence til at behandle sager kan endvidere indskræpes til tilfælde, hvor klageren har lidt en væsentlig ulempe. Et sådant adgangskriterium følger eksempelvis af den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 35, stk. 3, som ændret ved tillægsprotokol 14, art. 12, hvorefter den Europæiske Menneskerettighedsdomstol kun kan antage klager til realitetsbehandling, såfremt klager har lidt en sådan væsentlig ulempe, hvilket søger at afskære de mest bagatelagtige sager.

Selve ligebehandlingsbegrebet bør tillige defineres klarere og mere præcist, således at dette primært afgrænses af lovgiver, snarere end af Ligebehandlingsnævnet og domstolene med fare for uforudsigelighed og vilkårlighed i anvendelsen deraf. I en sådan revision bør der i højere grad differentieres mellem forskellige typer af forskelsbehandling, således, at det fremhæves, at der er væsentlig forskel på beskyttelsesinteressen i at undgå forskelsbehandling på baggrund af køn, når det drejer sig om forskelsbehandling på arbejdsmarkedet og på området for vare- og tjenesteydelser. Endelig bør lovgiver udvide muligheden for at begrunde forskelsbehandling med saglige og objektive argumenter, særligt i sager om kønsdiskrimination på området for vare- og tjenesteydelser.

8. Konklusion og anbefaling

Ligebehandlingsnævnets afgørelser på området for kønsdiskrimination, men også repressalier på området for etnisk legebekendelse, synes at indeholde en mere vidtgående fortolkning af beskyttelsen mod forskelsbehandling end nødvendigt i henhold til retsgrundlaget. Derudover må det antages, at Ligebehandlingsnævnet lægger mindre vægt på objektive og saglige grunde begrundelser for forskelsbehandling, end hvad retsgrundlaget tillader. Denne antagelse bestyrkes når Ligebehandlingsnævnets nuværende praksis sammenlignes med visse af Ligestillingsnævnets tidligere sammenlignelige afgørelser.

Ligebehandlingsnævnets dynamiske fortolkning er på visse områder uforenelig med lovgivers intentioner, jf. den daværende beskæftigelsesministers ovennævnte udtalelser om at nævnet ikke skal agere ”aktivistisk”, og resulterer i, at erhvervsdrivende, foreninger m.v. tvinges til at afstå fra bagatelagtige former for alment accepteret forskelsbehandling, uden reelle gener for de påvirkede. Endvidere rammes forskelsbehandling, der ikke har som formål at stille det ene køn svagere, eksempelvis i sager, hvor diskoteker forbydes at indføre kønsbaserede prisforskelle.

---

³⁴ Op.cit. [11].

I tillæg til den gratis klageadgang og muligheden for at blive tildelt godtgørelse, medfører Ligebehandlingsnævnets dynamiske fortolkning retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der i en række tilfælde overstiger den beskyttelsesinteresse i at imødegå forskelsbehandling, som er Ligebehandlingsnævnets eksistensberettigelse

Det anbefales derfor, at Ligebehandlingsnævnets fokusområde indskræpkes. Eventuelt ved at indføre et gebyr, samt en bagatelgrænse for klagesager, således, at den der klager skal have været udsat for en væsentlig ulempe. Endvidere bør der indføres en klarere og mere begrænset definition af begrebet ligebehandling, så begrebet primært afgrænses af lovgiver, snarere end af Ligebehandlingsnævnet og domstolene med fare for uforudsigelighed og vilkårlighed i anvendelsen deraf. I en sådan revision bør der i højere grad differentieres mellem forskellige typer af forskelsbehandling. Endelig bør lovgiver udvide muligheden for at begrunde forskelsbehandling med saglige og objektive argumenter, særligt i sager om kønsdiskrimination i på området for vare- og tjenesteydelser.

Alternativt kan det overvejes helt at nedlægge Ligebehandlingsnævnet, hvilket ikke vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, da der stadig vil være klagemulighed ved domstolene (samt diverse internationale klageorganer).